

ANDRIES VISSER ONDERZOCHT BIJ WUR MULTIFUNCTIONELE LANDBOUW

’Niet gek dat multifunctionele landbouw zo gegroeid is’

Andries Visser was bij Wageningen Research jarenlang verantwoordelijk voor het onderzoek naar multifunctionele landbouw en nieuwe intreders. Binnenkort gaat hij met pensioen. “Ondernemers hebben multifunctioneel op de kaart gezet.”

TEKST MARCEL VIJN | FOTO RUUD PLOEG

Verbreiding is voor stoppers’, dat was nog zo’n beetje het motto bij het begin van de carrière van onderzoeker Andries Visser. Die begon in de multifunctionele landbouw in 2003 nadat hij eerst aan de thema’s agrarisch natuurbeheer en het broeikas-effect had gewerkt. Het startte met de oprichting van het netwerk Waardewerkers: een groep van vooruitstrevende ondernemers in de multifunctionele landbouw, toen nog ‘verbreiding’ genoemd. Verbreiding was – werd toen nog gedacht – vooral iets voor stoppers. Met een aantal van deze voorlopers zijn gesprekken gevoerd op het ministerie van (toen) LNV. “Uit die gesprekken kwam het onderzoeksnetwerk Waardewerkers voort. Die naam is door de ondernemers zelf gekozen, het gaat immers om het verwaarden van rust en ruimte op het plat-

teland.” In dit netwerk hebben praktijk, onderzoek en beleid jarenlang samengewerkt. Startpunt was een door de ondernemers opgestelde innovatie-agenda. Andries Visser: “Dat heeft multifunctionele landbouw op de kaart gezet.”

Professionalisering

Waardewerken en de innovatie-agenda hebben vervolgens mede aan de wieg gestaan van de Taskforce Multifunctionele

De innovatie-agenda van de ondernemers heeft multifunctionele landbouw op de kaart gezet.

Landbouw (2008 – 2012) en verschillende onderzoeksprogramma’s. Om te weten hoe het er voor stond met multifunctionele landbouw werd in 2008 een omzetmeting gedaan. Driehonderd miljoen euro bleek er dat voorgaande jaar aan omzet gerealiseerd. Ter vergelijking: in 2023 werd er bijna 1,7 miljard euro omgezet. Er zijn weinig bedrijfstakken die zo’n omzetgroei kunnen laten zien. Vanaf 2008 is er hard gewerkt aan professionalisering van de sector. Waren de eerste vergaderlocaties op de boerderij nog koud en tochtig, nu wordt er vergaderd op plekken die niet onderdoen voor reguliere vergaderlocaties. Maar dan wel met een mooier uitzicht. Waren boerderijwinkels vaak slecht verlicht en moest je diep bukken om vlees uit een vriezer te halen, nu zijn het prachtige winkels waar je als consument graag komt. Waren boerderijcampings vroeger nogal spartaans en gericht op recreanten met een kleine beurs, nu zijn het locaties met luxe accommodaties (glamping). Ook zorglandbouw en kinderopvang op de boerderij zijn sterk geprofessionaliseerd en hebben sectororganisaties die zich bezig houden met kwaliteitsborging en belangenbehartiging. “Het onderzoek heeft deze beweging steeds ondersteund. Soms door het ontwikkelen van nieuwe concepten of door kennis vanuit bijvoorbeeld de retail naar boerderijwinkels te vertalen, soms ook door kennis van innovatieve ondernemers verder te verspreiden.” Andries: “Belangrijk daarbij is denken vanuit de klant, competenties en vaardigheden en goed ondernemerschap.” Ondernemers zaten in de stuurgroep en beslisten mee over onderzoeksprojecten. Daarnaast deden veel ondernemers actief mee in projecten. Die intensieve samenwerking tussen praktijk en onderzoek leverde aansprekende praktijkgerichte producten.

Multifunctionele landbouw als oplossing

Andries: “Het is niet gek dat multifunctionele landbouw zo gegroeid is in het verstedelijkte Nederland. Daarnaast speelt de motivatie van ondernemers een rol. Rechtstreeks contact met consumenten, gasten en cliënten werkt motiverend. Je krijgt direct te horen hoe mooi of lekker je product is of je krijgt feedback om je product (nog) beter te maken. Kun je je werkwijze uitleggen aan bezoekers? Ook denk ik dat multifunctionele landbouw een oplossing kan bieden voor de huidige uitdagingen van de landbouw. Het zou bijvoorbeeld kunnen bijdragen aan het extensiveren van de agrarische tak van een bedrijf met behoud van inkomen door de groei van de multifunctionele tak. Maar dan moet de overheid multifunctionele landbouw wel stimuleren en geen onnodige obstakels opwerpen als gevolg van wet- en regelgeving.”

Nieuwe intreders

Aan het eind van zijn carrière richtte Andries Visser zich ook op nieuwe intreders, burgers zonder ouders met een agrarisch bedrijf. “Er zijn parallellen met multifunctionele landbouw, veel nieuwe intreders kiezen ervoor om naast de agrarische productie ook zelf hun producten te gaan verkopen om een betere marge te krijgen of ze hebben een zorg- of recreatietak. Belangrijkste

Bij ondernemers in multifunctionele landbouw en bij nieuwe intreders is er veel energie en commitment.

problemen zijn hier toegang tot land en kapitaal.” Hiervoor, zijn samen met ondernemers, succesvolle voorbeelden verzameld en gebundeld in een tweetal publicaties. Andries: “We hebben onderzoek gedaan samen met vele Europese partners en natuurlijk zijn er verschillen, maar overal bleken toegang tot land en kapitaal het belangrijkste struikelblok voor nieuwe intreders.” In alle deelnemende landen zijn succesvolle voorbeelden verzameld en gebundeld. Andries: “Nieuwe intreders hebben vaak al iets anders gedaan en nemen die ervaring mee. Ze voelen zich ook niet gebonden aan bestaande gebruiken en tradities in de agrarische sector. Dat maakt dat ze er fris in staan. Dat zorgt voor nieuwe bedrijfsconcepten en daarmee ook voor vernieuwing in de sector. Ook organiseren ze hun bedrijf vanaf de start zodanig dat het overdraagbaar is buiten de familie. Tot slot: “Zowel in de multifunctionele landbouw als bij nieuwe intreders zat er veel energie en commitment bij ondernemers. Dat maakte het zo leuk om met en voor deze ondernemers onderzoek te doen.” ■

Lees meer over MFL

Ook belangstelling voor de vele publicaties over multifunctionele landbouw en nieuwe intreders? Check onderstaande links:

Innovatienetwerk Waardewerken
<https://edepot.wur.nl/200896>

Multifunctionele landbouw, meer dan boeren alleen
<https://edepot.wur.nl/205314>

Kijk op multifunctionele landbouw, Omzet 2007 - 2023
<https://edepot.wur.nl/685875>

Wat mag ik? Handreiking over regels voor ondernemers in de multifunctionele landbouw
<https://edepot.wur.nl/157785>

Ik word boer, starten als boer of tuinder, wat komt erbij kijken?
<https://edepot.wur.nl/558092>

Verhalen en filmpjes van nieuwe intreders in Europa
<https://www.newbie-academy.eu/word-map/>

Toegang tot land:
<https://edepot.wur.nl/536826>

Toegang tot kapitaal
<https://edepot.wur.nl/511501>

Vijn, M. P., & Visser, A. J. (2025). 'Niet gek dat multifunctionele landbouw zo gegroeid is': Andries Visser onderzocht bij WUR multifunctionele landbouw. *Ekoland*, (3), 18-19. <https://edepot.wur.nl/692621>

Deze publicatie is publiek beschikbaar gemaakt via de institutionele repository van Wageningen University & Research, met toestemming van Agrio Uitgeverij B.V.

Op deze publicatie zit een [CC BY-NC-ND licentie](#). Dit houdt het volgende in:

Je bent vrij om te:

- Delen — het materiaal te kopiëren, te verspreiden en door te geven via elk medium of bestandsformaat

Onder de volgende voorwaarden:

- Naamsvermelding — Je moet de maker van het werk vermelden en een link naar de licentie plaatsen. Je mag dat op redelijke wijze doen, maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat de licentiegever instemt met je werk of je gebruik van het werk.
- Niet Commercieel — Je mag het werk niet gebruiken voor commerciële doeleinden.
- Geen Afgeleide Werken — Je mag het veranderde materiaal niet verspreiden als je het werk hebt geremixt, veranderd, of op het werk hebt voortgebouwd.
- Geen aanvullende restricties — Je mag geen juridische voorwaarden of technologische voorzieningen toepassen die anderen er juridisch in beperken om iets te doen wat de licentie toestaat.

NB: Je mag dit blad en de bovenstaande licentie niet verwijderen wanneer je de publicatie gebruikt of verspreidt.